

1. Kalle Vihtori Keltämäki (Läntinen) opintiellä

Muistan Laina Korpelan puhuneen isästään, että

- rippikoulun jälkeen Kalle Vihtori hakeutui suutarin sälliksi eli oppiin eräälle ammattisuutarille (paikkakuntaa en muista ja mestarin nimi ei tainnut olla kertojankaan tiedossa)
- Kalle Vihtorin kaveri, joka oli niin ikään suutarinsällinä (ehkä eri mestarilla), tiesi kertoa ihmetarinoita erästä Tampereen suunnalla (mahdollisesti Hattulassa) asuvasta suutarimestarista. Hänen nimensä oli Aaltonen ja kuulemma niin taitava, että osasi valmistaa nahkajalkineisiin vedenpitävät rantit. Kaveri houkutteli Kalle Vihtorin mukaansa pyrkimään oppipojaksi kyseiselle suutarimestarille
- kaveruksia onnisti. He pääsivät Aaltoselle sälleiksi ja omaksuivat tältä tekniikan vedenpitävän rantin tekemiseen
- oppisopimusajan päätyttyä Kalle Vihtori muutti Oripäähän ja ryhtyi harjoittamaan suutarin ammattia pitäjässä, jossa oli 1 500 asukasta, mutta ei yhtään suutaria.

2. Hajanaisia muistikuvia ja olettamuksia Kalle Vihtori Läntisen elämästä Oripäessä ennen vuotta 1924

Muistan anoppini Laina Korpelan kertoneen usein isästään, kun kyyditsin häntä ja miestään Loimaan ja Turun välillä. Nämä hajanaiset muistikuvat ja olettamukset ovat syntyneet vuosien varrella kuulemistani tarinoista.

Kalle Vihtori Keltämäen rippikoulun jälkeiset ajat suutarinsällinä ovat sijoittuneet vuosien 1896 ja 1900 väliin (todennäköisesti Hattulassa, joka lienee mamman muistava ”Tampereen suunta”). Hän oli tyttärensä kertoman mukaan kiinnostunut talousasioista

koko elämänsä ajan. Kalle Vihtorin jäämistössä on säilynyt paljon kirjanpidon tapaisia muistiinpanoja ja laskelmia.

Häntä on selvästikin miellyttänyt vapaa yritteliäisyys, jollaisen hän tiesi vallitsevan Amerikassa. Hän olisi halunnut, että Suomessakin elinkeinoelämä järjestettäisiin ”lännen malliin”. Rapakon takainen yrittäjäyys lienee ollut Kalle Vihtorin mielessä silloinkin, kun hän muutti sukunimensä Keltämäestä Läntiseksi.

Osuustoiminnan periaatteisiin Kalle Vihtorin on täytynyt perehtyä viimeistään vuonna 1904, jolloin Oripään Osuusmeijeri perustettiin. Se oli asia, josta puhuttiin paikkakunnalla, eikä ihmisiä paljon tavannut suutari ole voinut välttyä osuustoimintaa koskevilta keskusteluilta. Tarkan talouden miehenä hän lähti mukaan puuhaamaan paikkakunnalle osuuskauppaa.

Sellainen avasikin ovensa vuonna 1908, ja Kalle Vihtori Läntinen kuului perustajäseniin. Hän oli paitsi osuuskaupan uskollinen asiakas myös yksi sen tavaran toimittajista. Hän nimittäin valmisti omassa verstaassaan merkittävän osan silloisessa Oripään Osuuskaupassa myydyistä jalkineista.

Hän teki sarjoina sekä kävelykenkiä että saappaita niin miehille kuin naisille. Meidän maapaikassamme Koivusuolla on ”tilamuseo”, jossa on yhä nähtävänä suuri määrä lestejä sekä naisten nahkasaappaat ja vauvan kengät. Käyttämättöminä säilyneet tuotteet ovat laadukkaita ja kertovat korkeasta ammattitaidosta.

Antti Mäkimattila arvelee, että Kalle Vihtori olisi työskennellyt kiertävänä suutarina niinä vuosina, jolloin hänen tätinsä ja isänsä Aarne syntyivät eli 1903 - 1906. Tätä vaihetta Kalle Vihtorin

elämästä minä en tunne, mutta pidän Antin olettamusta hyvinkin todennäköisenä. Vaihtaessaan työpaikkaa talosta taloon suutari Kalle Vihtori ja ompelija Wilhelmiina ovat hyvinkin sattuneet ajautumaan yksiin (samalle uuninpankolle) oletetuin seurauksin.

Sen sijaan tiedän, että mennessään naimisiin Lempi Maria Lähteenmäki/Poistion kanssa Kalle Vihtori omisti omakotitalon ja verstarakennuksen Oripään kirkonkylässä. Olettaa sopii, että hän oli lopettanut kiertolaisen ammatin ja asettunut tähän kiinteään osoitteeseen viimeistään vuonna 1908, jolloin hänestä tuli osuuskaupan tavarantoimittaja.

Vuonna 1911 syntyneen Laina Korpelan (os Läntinen) kertoman mukaan hänen vanhempansa tulivat taloudellisesti hyvin toimeen. Talo ja piharakennus olivat hyvässä maalissa ja puutarha kukoistavassa kunnossa. Kalle Vihtori kohteli hyvin apulaisiaan ja maksoi reilusti. Hänen sympatiat olivat heikompiensa puolella, mutta työväenyhdistykseen hän ei tyttärensä mukaan kuulunut.

Kun paikkaseudulle (olisiko ollut Oripää – Vampula - Virttaa) suunniteltiin yksityisyrittäjien yhdistystä, oli Kalle Vihtori hankkeessa mukana ja lupautunut jo hallituksen sihteeriksi. Yhdistys jäi kuitenkin perustamatta punakapinan puhkeamisen johdosta.

Eräänä tammikuuisena iltana 1918 Läntisille ilmestyi joukko aseistettuja miehiä punainen nauha käsivarressa. Kalle Vihtori arveli heidän olevan Forssasta. Miehet sanoivat edustavansa Oripään punaisten perustamaa komppaniaa ja vaativat, että Kalle Vihtorin oli ryhdyttävä yksikön suutariksi. Tehtävänä oli korjata punakaartilaisien jalkineita ja hevosten valjaita.

Kalle Vihtori oli vastannut, ettei hän suostu sellaiseen toimeen eikä aio mitenkään osallistua rähinöintiin. Sitten mennäänkin ulos selvittämään asia, olivat punakaartilaiset sanoneet ja työntäneet suutarin edellään verstasarakennuksen taakse. Siellä hänet oli pantu seisomaan seinän viereen samalla, kun miehet olivat nostaneet kiväärit olkapäitään vasten ja ryhtyneet tähtäämään kohti.

Silloin Kalle Vihtori ilmoitti olevansa valmis lähtemään miesten mukaan. Hän asetteli pakkilaatikkoon suutarin vehkeet, joita arveli tarvittavan kenttätehtävissä, puki päälleen lämpimät vaatteet ja hyvästeli perheensä. Liberalismia ihailleesta yrittäjästä oli hetkessä kuoriutunut punakaartilaiskomppanian suutari.

Miehestä ei tiedetty pitkään aikaan mitään, mutta keväällä 1918 sotatoimien ollessa vielä käynnissä valkoiset valloittivat Oripään. Siinä yhteydessä Kalle Vihtorin vaimo Lempi Läntinen pidätettiin, jolloin kuusivuotias Laina Lahjaja nelivuotias Kalle jäivät kaksistaan kotiin. Tätä tapausta Laina on muistellut Me Naiset -lehdelle lähettämässään kirjeessä seuraavasti:

"Kotiini tuli kolme pyssymiestä, valkoiset nauhat hihoissa. En muista mitä ne äidiltä tiukkasivat. Pyssyjen liipaisimia napsuttelivat ja kovasti jotain hakivat. Ei heille kuitenkaan mikään kelvannut. Kotini oli köyhä ja pieni.

Äitini oli 27-vuotias, kaunis nainen. Muistan kuinka hän joutui lähtemään pyssymiesten keskellä, kolmas kulki perässä. Veivät kuin suurta rikollista.

Minä veljeni kanssa juoksimme itkien perässä, kunnes pyssymies ajoi meidät pois.

Samana päivä tulivat pyssymiehet vielä toisenkin kerran meille. Joka paikan ne mylläs. Vintissä olivat sammaleet ja turpeet sekaisin. Alhaalla oli laatikot ja sängyt tyhjennetty lattialle. Eivät hekään mitään sellaista löytäneet, että olisi heille kelvannut.

Saimme tietää, että äiti oli pyssymiesten vankina eräässä asumattomassa talossa. Sinne oli koottu kaikkien mökkiläisten muijat. Joidenkin miehet oli tapettu tai sitten vankina. Eräälläkin äidillä oli siellä rintalapsi mukana.

Me mukulat mentiin sinne ikkunan alle saamaan ohjeita. Pyssymies ajoi meidät sieltäkin pois. Muistan, että äiti varoitti, ettemme saa tehdä hellaan valkiaa. Ettemme polttaisi itseämme.

Olin juuri täyttämässä 7 vuotta ja Kalle oli kaksi vuotta nuorempi. Oli toukokuu. Kukaan ei tullut kysymään, onko meillä ruokaa tai muuta.

*Olin nähnyt, että äiti sekoitti jauhoja, kun teki ruokaa. Minä otin lautaselle vettä ja aloin sekoittaa siihen jauhoja. Taas pyssymiehet tulivat sisälle. Toinen löi pyssyllä lautasen halki ja huusi:
"Puniikinpenikat perkeleet"*

Sinne meni puuro ja lautanen palasiksi lattialle. Juoksimme ulos pakoon nokkosten joukkoon. Ne polttivat jalat ja kädet. Palasimme, kun aidan raosta näimme miesten poistuvan. Kalle sanoi: Jokotme nyt titutkalletaan mennä takaitin. Pyttymiehet meni jo."

Tuota päivää Laina ei unohtanut koskaan. Tapahtuma jätti jälkensä myös Lainan yhteiskunnalliseen ajatteluun ja myöhempään

äänestyskäyttäytymiseen. Aikuisikään ehdittyään hänestä ja veljestään tuli vakaumuksellisia vasemmistolaisia.

Kalle Vihtori Lántisen on tšytnyt tajuta, että hšn soti vššrllš puolella, mutta karkaaminen olisi ollut liian vaarallista. Kiinni jššminen olisi merkinnyt varmaa teloitusta miehelle, jonka tiedettiin tuleen vastahakoisesti riviin. Niinpš hšn paneutui tyhšnš jalkineiden ja valjaiden korjaajana, ja hoitikin hommansa niin hyvin, että ”yleni” Oripššn Punakaartikomppanian varusmestariksi. Tehtšvšnimike vastaa perusyksikšn vššpeliš.

Pian Tampereen taistelujen jšlkeen Oripššn punaiset jšivšt valkoisten vangeiksi ja joutuivat Riihimšen vankilaan. Kalle Vihtori vapautui vasta heinškuussa 1920, sillš hšnet luokiteltiin johtavaan asemaan kuuluvaksi kapinalliseksi. Lisšksi Oripššn pitšjšn pššllikšn lausunnot kuulustelijoille kesšltš 1918 viittasivat syyllisyyteen. Hšntš epšiltiin nšet vakoilijaksi, koska liikuskeli paljon muka nahkoja ostamassa.

Kuulusteluphštškirjoissa hšntš kuvailtiin ”kiivaaksi, mutta tyteliššksi mieheksi ja kapinaan yllyttšjšksi, joka nuorempana kuljeksi, mutta naituaan oli rauhoittunut.” Lisšksi hšnen všitettiin olleen kapinan aikana tilanhoitajana Lennon talossa ja osallistuneen siellš omaisuuden ryhštšihin.

Vapauduttuaan vankilasta Kalle Vihtori palasi jalkinealan yrittšjšksi Oripššn kotiinsa. Hšn oli tyttšren mukaan hyvš perheenisš ja ahkera ammatinharjoittaja. Mies piti kuitenkin kengšntekijšn ammattia auringonlaskun alana. Suutarille riittijonkin verran tšitš korjaajana, mutta uusien jalkineiden valmistajana hšn ei pystynyt enšš kilpailemaan suurten tehtaiden kanssa.

3. Kalle Vihtori Läntinen maanviljelijänä Loimaan Koivusuolla

Kalle Vihtori oli suutarin toimesta onnistunut säästämään niin paljon rahaa, että kykeni hankkimaan Hakala-nimisen tilan Loimaan Koivusuolta vuonna 1924. Hän paneutui tarmolla viljelijän tehtäviin ja oli erittäin innostunut savipeltojen maanparannuksesta. Tilalla oli vuosikymmeniä näkyvissä syvänteitä, joista hän oli ajanut hevoskuormittain mutaa peltosaroille. Erittäin tärkeänä hän oli pitänyt toimivaa ojitusta. Niinpä hän kaivoi sekä piiri- että sarkaojat poikkeuksellisen syviksi. Vesi ei saanut maata Hakalan pelloilla.

Keväällä 1938 hän joutui kuitenkin lopettamaan tilanpidon, kun poika oli varastanut tilan ainoan hevosen muka ennakkoperintönä. Hän oli silloin jo suunnitellut rakentaa uuden talouskeskuksen ja asuinrakennuksen, johon oli hommannut hirretkin. Merjan vanhemmat ostivat huutokaupalla Hakalan tilan ja rakensivat Kalle Vihtorin laatimien piirustuksen mukaiset rakennukset, jotka tänä päivänä ovat Tuomo ja Merja Hirvosen omistuksessa ja nähtävissä Loimaan Koivusuolla.

TuomoHirvonen